

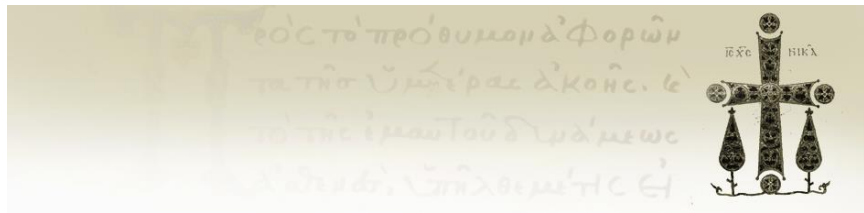
Homilie při příležitosti svátku Zesnutí Přesvaté Bohorodice

Rodíc, panenství jsi zachovala, při zesnutí
svět jsi neopustila....

Podle díla (†) archim. Georgia Grigoriatského

V Bohu zesnulého igumena Posvátného monastýru
sv. Řehoře na Svaté Hoře Athos

*„Kdysi se naše pramatka Eva dopustila neposlušnosti,
a zbavila tak lidské pokolení Božího požehnání a společenství s Bohem,
sjednocení s Ním, blaženého přebývání v Ráji.
Panagie naopak napravila tuto chybu Evy
a zachovala dokonalou poslušnost vůči Bohu.“
(+archim. Georgios Kapsanis)*

Drazí bratři a sestry v Kristu,

v rámci archívu přednášek a homilií starce Georgia Grigoriatského bylo sebráno mnoho pojednání na téma Přesvaté Bohorodice, která představovala převážně jeho krátká kázání, adresovaná poutníkům a bratřím z Monastýru ctihodného Grigoria při příležitosti svátků zasvěcených Matce Boží.

Ve všech těchto kratších či delších kázáních vychází stavec Georgios z teologického pokladu naší svaté Církve a shrnuje staletou úctu, pochvalu, slávu a čest, kterou Přesvaté Bohorodici náležitě a v souladu s pravoslavným učením vyjadřují všichni pravoslavní křesťané, především však velcí církevní Otcové a teologové naší Církve, kteří vždy, v každé době, naznačovali správnou myšlenkovou cestu, obnovovali, co mohlo být pozapomenuto, a svou svatostí uváděli k životu všeobecnou církevní tradici.

Dnes bude řeč o svátku jejího čestného Zesnutí.

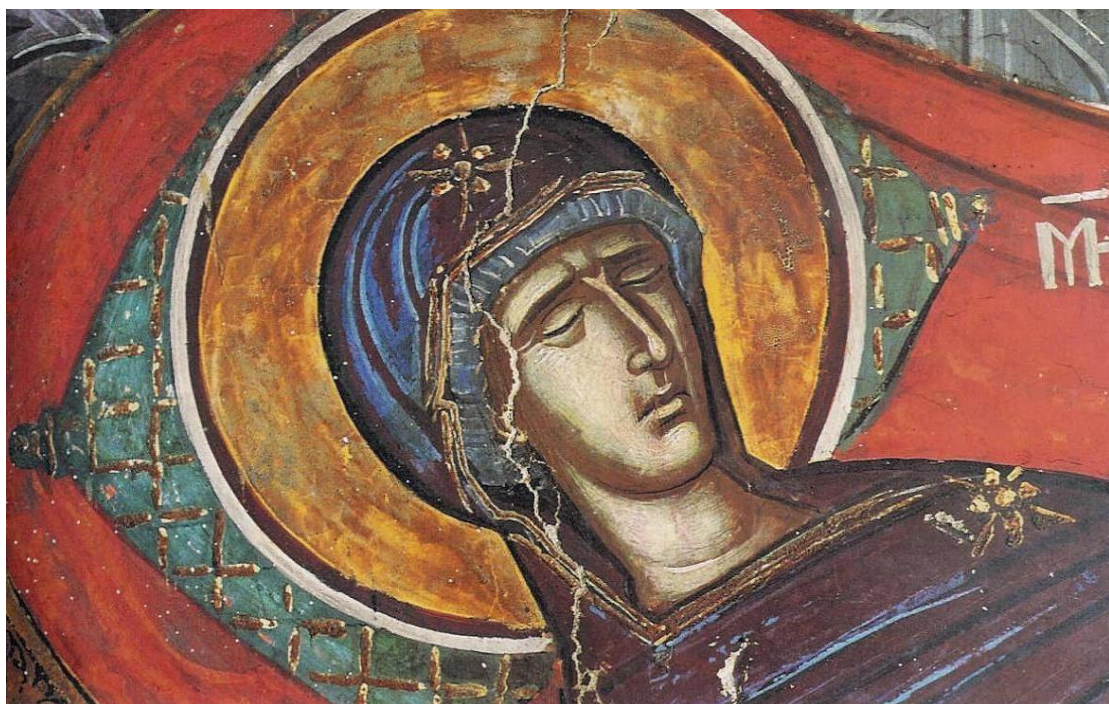
„Přesvatá Bohorodice se povznesla velmi vysoko, nade všechny lidi a dokonce i nad anděly,“ jak praví hned úvodu svého kázání stavec Georgios Grigoriatský.

Tyto myšlenky a učení pocházejí od velkého učitele naší Církve, od svatého otce Řehoře Palamy, který patřil mezi oddané ctitele Přesvaté Bohorodice¹.

¹ (Zde je konkrétně citováno toto dílo:) Αγ. Γρηγορίου Παλαμά, ομιλία ΛΖ', Εἰς τὴν πάνσεπτον Κοίμησιν τῆς πανυπεράγνου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ αἰμίπαρθένου Μαρίας. Θεσ/νίκη 2008, sv. 10, str. 438, odd. 2.

„Právě Panagie je tou, která k Bohu vystoupila ze všech rozumných Božích stvoření vůbec nejbliže. A jak to, že vystoupila tak vysoko? Neboť před tím také sestoupila velmi hluboko. Pokud by neseštopila ve své požehnané pokoře a dokonalé poslušnosti vůči Boží vůli níže než všichni ostatní lidé na zemi, nikdy by nevystoupila výše než oni. Právě to je velkým tajemstvím výstupu naší Panagie, které však předpokládá nejprve její sestoupení.“

Přesvatá Bohorodice něco takového již sama naznačila ve svém známém hymnu, který je součástí Nového Zákona: „Dokázal moc ramenem svým, rozptýlil pyšné myšlením srdce jejich. Sesadil mocné se stolic, a povýšil ponížených.“ (Luk 1,51-52)

Také z toho důvodu, jelikož se tak hluboce ponížila, a pak byla povýšena, ji učinil Bůh hodnou, aby vykonala to nejvyšší poslání, které kdy člověk na zemi vykonal: aby se stala Matkou Vykupitele a také tou, jak dosvědčují posvátné hymny naší Církve, skrze níž přijde na zem velké Boží milosrdenství, to jest velká Boží „milost“.

Starec Georgios má na mysli slova Večerní bohoslužby před svátkem *Zesnutí*, která znějí takto: „Skrze tebe (přišla) velká milost.“

„Jde o velkou milost – blahodať Svaté Trojice, díky níž tento svět žije, existuje a je nadále zachovávan při životě, a bez níž bychom nemohli existovat ani my, lidé, a která vstupuje do lidského společenství, k věřícím i nevěřícím, neboť i

nevěřící a ti, kteří nejsou křesťany, žijí díky této velké Boží milosti... Vždyť, jak praví Písmo svaté: *Abyste byli synové Otce vašeho, jenž jest v nebesích; ješto slunci svému velí vzhoditi na dobré i na zlé, a déšť dává na spravedlivé i na nespravedlivé.* (Mat 5,45) A tato velká milost přichází na svět právě prostřednictvím Přesvaté Bohorodice, a především sestupuj na Církev a na věřící a zbožné křesťany. A to nás přivádí k otázce: Jak nejlépe vyjádřit naši vděčnost naší Panagii za všechno to, co nám poskytl?

Starec Georgios připomíná jednu aktuální událost ze života mnichů na Svaté Hoře, která velmi pregnantně dokazuje, jak velkou záštitou a přímluvkyní je Přesvatá Bohorodice.

(Cituji)

„Posledních několik měsíců jsme na Svaté Hoře trpěli období bez deště, až jsme dospěli k úvahám, co uděláme, neboť zásoby vody se nebezpečně zmenšovaly. Odsloužili jsme tedy před několika dny litanii a pevně jsme doufali, že naše „Ochránkyně“² tohoto posvátného místa, Vládkyně Bohorodice, nepřehlédne modlitby nás nehodných. Mohlo začít pršet přesně tehdy, když jsme se modlili. Avšak nezapršelo. Když jsme se vrátili z litanie zpět do monastýru, cítil jsem ve své duši až jakousi jistotu, že Přesvatá Bohorodice přece nemůže nevyslyšet své děti. Řekl jsem tehdy svému diákonovi, který stál kousek opodál: „Za pár dní bude pršet, uvidíš.“ Skutečně jsem ve svém srdci pocítil velmi silnou jistotou, že se tak stane. To se ale neděje proto, že bychom byli sami hodni, aby nás Panagie vyslyšela, anebo proto, že bychom naši modlitbu a prosbu přinášeli s náležitou, zbožnou úctou, nýbrž děje se tak proto, že nás naše Panagie miluje, neboť je Matkou nás všech, všech křesťanů, a v určitém smyslu také Matkou těch, kteří opouštějí své (pozemské) matky pro lásku k Jednorozenému Synovi, čili nás mnichů. A co se nestalo! Hle, zázrak Přesvaté Bohorodice! Museli jsme ještě chvíli vydržet, až nám dnes nakonec zapršelo, aby nám (Panagie) ukázala, že tento déšť je skutečně jejím posvátným požehnáním, neboť se spustil právě v den její čestné památky jako její dar pro nás.“

Starec Georgios vysvětluje, že to, co se dnes, v případě jejich záchrany před suchem, stalo a co vnáší velkou radost do srdcí všech místních bratří, se dá přibližně srovnat s tím, co se přihodilo i v případě naší lidské spásy.

² V řeckém originálu autor užívá pojmu „ἡ Ἐφορος“, což znamená někoho, kdo dohlíží, dozírá, ale rovněž ochraňuje před nebezpečím. Právě takovou „Ochránkyní“ je Přesvatá Bohorodice pro obyvatele Svaté Hory.

„Neboť v době před příchodem Bohočlověka (Krista) byl bezvodým celý svět. Vyschlé byly lidské duše. Velké sucho, duchovní mor, doslova duchovní smrt, to vše bylo pokryto velkým suchem a zahaleno velkou beznadějí. A také všechen svět očekával příchod nebeského deště, aby svlačil lidské duše, které se nacházely v zemi žíznivé a vyprahlé, v níž není vody³.“

Starec Georgios nás na tomto místě ubezpečuje, že právě tehdy na svět sestoupil „Nebeský déšť“.

„Tento nebeský déšť, tj. Bohočlověka Krista, který sestoupil na zem, aby svlačil naše duše, ten podle svatých Otců naší Církve seslal „Nebeský oblak“, „Oblak rodící déšť“ či ještě jinak „Oblak přinášející přívaly deště“⁴.

Starec Georgios vysvětluje etymologii těchto starověkých řeckých slov. Jde o oblak, který přináší déšť, a současně o oblak, který rodí déšť. „A tímto déšť rodícím a déšť přinášejícím oblakem byla naše Panagie.“

Přesvatá Bohorodice byla právě tímto „Oblakem lehkým“⁵, jak o něm hovoří starozákonní prorok Izaiáš, čili oblakem lehkým a krásným.⁶ V žádném případě se nejednalo o oblak divoký (prudký), který přináší bouři a který svět doslova svírá, podobně jako svět dusí a svírá v době přírodních katastrof např. povodeň. Naopak, podle starce Georgia se v případě „lehkého oblaku“, symbolizujícího naši Přesvatou Bohorodici, jednalo o oblak, který do srdcí vnáší duchovní radost, který přináší útěchu, který k nám přivádí *Boha pokoje*, který sesílá déšť mírný a jemný, svlačující, pomalý a konec konců také plodný.

Jak již bylo řečeno, tímto oblakem, který přináší vláhu, je podle starce Georgia právě Přesvatá Bohorodice. A v tomto smyslu naši svatí Apoštolé dnes uložili do hrobu právě tento vzácný oblak, který přináší duchovní déšť. Hovoříme o Apoštolech, kteří dorazili do Jeruzaléma na oblacích a přispěchali na Sión, aby pohřbili přečistě tělo Přesvaté Bohorodice.

„Také my spolu s Apoštoly se klaníme přečestnému Tělu naší Panagie, vroucně se modlíme a prosíme o její požehnání a její milost. A jelikož jsme se stali

³ „Bože, Bůh silný můj ty jsi, tebe hned z jitra hledám, po tobě žízní duše má, po tobě touží tělo mé, v zemi žíznivé a vyprahlé, v níž není vody.“ (Žalm 63,2)

⁴ Řecké slovo *ο ύμβρος* znamená příval deště, bouře.

⁵ Jde o řecké slovo *η Νεφέλη Κούφη*...

⁶ „Břímě Egyptských. Aj, Hospodin bere se na oblaku lehkém, a přitáhne na Egypt.“ (Iz. 19,1)

učedníky a byli v tomto smyslu dobře naučeni, jak Přesvatou Bohorodicí, tak i jejím Jednorozeným Synem, pak jediné tím, že nejprve sestoupíme dolů, majíce pokoru a bezmeznou poslušnost, můžeme pak také vystoupat vzhůru. A jelikož dobře víme, jak obtížné je sestoupit (ponížit se), abychom později mohli být zase povzneseni vzhůru, právě proto se dnes modlíme a prosíme Přesvatou Bohorodici, aby nám pomohla zbavit se našeho nemocného egoismu a vůle, jež se jeví být hlavní překážkou našeho povýšení k Bohu.“

Starec Georgios nám díky své duchovní zkušenosti naznačuje, co je třeba učinit, tedy, že je třeba se neustále k Přesvaté Bohorodici a jejímu Jednorozenému Synovi obracet v modlitbách, neboť jediné tak můžeme získat „pravou, srdečnou, nezištnou⁷ poslušnost, bez níž nemůže přijít ani požehnaná pokora“.

Jedině tak můžeme mít podíl s Přesvatou Bohorodicí v Nebeském království.

Na tomto místě starec Georgios zdůrazňuje zcela zásadní předpoklad naší spásy, když hovoří o tom, jaký musí být náš postoj, náš praktický život, že není možné

⁷ Zcela konkrétně a přesně by mělo být uvedeno „nečinící rozdíl, nerozlišující“ (řec. η αδιάκριτο υπακοή), tj. poslušnost, která nečiní rozdílů mezi tím či oním, ale je poslušná ke všemu a za každé situace.

spoléhat jen na „literu“ zákona, nýbrž i na jeho duchovní uplatňování v každém okamžiku našeho života.

Poslechněme si starcova slova:

„Uvědomme si, že nás nezachrání ani naše (mnišská) *schima*, ani nenalezneme naši spásu ve vnějším vykonávání jednotlivých forem naší bohoslužby, ale nezachrání nás ani všenoční bdění, dokonce ani pění žalmů, jestliže se za tím vším nebude nacházet také naše hluboká pokora, zkroušené srdce, doprovázené podřízením naší vůle Bohu a našemu duchovnímu otci.“

Těmito slovy se starc Georgios obracel ke svým bratrům mnichům a k tehdejšímu poutníkům dávno v minulosti, v roce 1985, a ve svém závěrečném přání vybízel všechny přítomné, aby snažně prosili Přesvatou Bohorodici a vždy ji o všechno žádali, neboť tehdy budeme mít naději a jistotu, že nás Boží Matka vyslyší a daruje to, oč ji žádáme.

„Neboť ona je neviditelně a tajemně přítomna na čele naší církevní oslavy, a má své uši do široka otevřené, aby zaslechla zbožné touhy a posvátná očekávání a žádosti nás věřících.“

Právě proto ji za vše děkujeme, uctívejme její slavnou památku a prosme ji, aby se za nás u svého Jednorozeného Syna vždy přimlouvala!

*Při příležitosti svátku Zesnutí Přesvaté Bohorodice v roce 2019
připravil a přeložil Michal Dvořáček*

Užitečné odkazy:

<https://www.youtube.com/watch?v=C185Pt7CFos>
<https://www.youtube.com/watch?v=cJwGqd0sk6U>
<https://www.youtube.com/watch?v=pw1PaU8MI1M>
<https://www.youtube.com/watch?v=k2PCmEkmG4U>
<https://www.youtube.com/watch?v=RTroxaPT3K4>
<https://www.youtube.com/watch?v=XeHyyxo5irs>

Hlavní bibliografický pramen:

(+) Αρχιμ. Γεώργιος (Καψάνης), Καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου, Άγιον Όρος. Εις την Κοίμησιν της Υπεραγίας Θεοτόκου (1985). In: *Ομιλίες σε ακίνητες Δεσποτικές και Θεομητορικές εορτές (των ετών 1981-1991)* Α'. Έκδοσις Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου, Άγιον Όρος 2015, s. 200-205. ISBN: 978-960-7553-34-8.